

REPUBLIKA E KOSOVËS	REPUBLICA KOSOVA
	
GJYKATA SUPREME E KOSOVËS	VRHOVNI SUD KOSOVA
G.J.A-Su.A	<u>265/2020</u>
Dt:	<u>02.12.2020</u>
PRISHTINË - PRIŠTINA	

REPUBLIKA E KOSOVËS
 REPUBLIKA KOSOVA – REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA SUPREME E KOSOVES
 VRHOVNI SUD KOSOVA – SUPREM COURT OF KOSOVO

Na osnovu člana 26 stav 1 tačka 1.4 Zakona o Sudovima, Opšta sednica Vrhovnog suda Kosova, sazvana 01.12.2020. godine, većinom glasova donosi:

PRAVNO MIŠLJENJE

u vezi sa KAMATOM

/primenjivi zakon, visina i period za obračun kamate/

Prvi deo (Primjenjivi zakon):

- I. Za obligacione odnose nastale pre 20.12.2012.godine koji se odnose na kamate, primjenjivaće se odredbe Zakona o Obligacionim odnosima (Sl.list SFRJ br.29/78, 39/85 i 57/89).
- II. Za obligacione odnose nastale nakon 19.12.2012.godine, primjenjivaće se odredbe Zakona o Obligacionim odnosima br.04/L-077 (Sl.list Republike Kosova br.19/19 od 19.06.2012.godine).

III. Za periodična potraživanja nastala iz obligacionih odnosa pre 20.12.2012.godine, ukoliko se radi o naplati nakon 19.12.2012.godine, a Sud u predmetu spora po tužbi odluči isto, nakon 19.12.2012.godine, biće primjenjen zakon:

- Za periodična potraživanja o isplati kamata pristiglim do 20.12.2012.godine, biće primjenjivan Zakon o obligacionim odnosima (skr.ZOO)-Sl.list SFRJ br.29/78,39/85 i 57/89;
- Za periodična potraživanja pristigla nakon 19.12.2012.godine biće primjenjivan ZOO br.04/L-077.

Drugi deo: Visina kamatne stope

- IV. Za obligacione odnose nastalim pre 20.12.2012.godine, određivaće se visina kamatne stope kao za uložena sredstva duže od godinu dana bez posebne namene.
- V. Za obligacione odnose nastale pre 20.12.2012.godine, ukoliko je stopa ugovorene kamate viša od one zatezne, teći će ista stopa i nakon dužnikove docnje.
- VI. Za obligacione odnose nastale nakon 19.12.2012.godine, visina godišnje kamatne stope za sva potraživanje biće 8%, osim kada je drugčije predviđeno posebnim zakonom.
- VII. Poverilac i dužnik mogu zaključiti ugovor o visini zatezne kamate koja može biti niža ili viša od nivoa zatezne kamate od 8% koja je predviđena zakonom.
- VIII. Za obligacione odnose nastale nakon 19.12.2012.godine, ukoliko postoji dogovor između stranki da dužnik isplati ugovorenu kamatu bez utvrđene visine kamatne stope i vremena o dospeću isplate, u tom slučaju biće određena godišnja kamatna stopa u visini od 6%, koja će teći dospećem glavnice.

- IX. U vezi potraživanja poverioca o naknadi štete po svim pravilima odgovornosti, kada oni imaju pravo na to, visina kamatne stope biće određivana u skladu sa stavovima IV i VI ovog pravnog mišljenja i u zavisnosti koji će zakon biti primenjivan, a koji je bio važeći u vreme kada je poverilac u svojstvu dužnika ispunio obavezu prema trećim licima.
- X. Potraživanja poverioca o naknadi štete po svim pravilima odgovornosti, kamata će teći od dana podnošenja zahteva o potraživanju, u protivnom, od dana podnošenja tužbe pa do konačne isplate.
- XI. Slučajevi vezani za potraživanja o naknadi iz osiguranja polisom dobrovoljnog osiguranja, visina kamatne stope biće određivana u skladu sa stavovima IV i VI ovog pravnog mišljenja, u zavisnosti od zakona koji je važio u vreme pojavljivanja osiguranog slučaja.

Izuzeci o kamatnoj stopi predviđeni u stavovima IV, V, VI, VII,VIII, IX i X

- XII. Potraživanja trećih lica prema kompanijama osiguranja, godišnja kamatna stopa od 12% biće primenjivana tj. biće obračunavana kada za to budu ispunjeni zakonski uslovi, u slučajevima nepoštovanja rokova (čl.26 st 1 i 2 Zakona o obaveznom osiguranju od auto odgovornosti br.04/L-018, objavljen u Sl.listu br.4, dana 14 Jula 2011 godine, a koji je stupio na snagu 30 Jula 2011 godine), pa i neispunjavanja obaveza (čl.26 st 4 ovog zakona) od strane osiguranika (kompanije osiguranja), za svaki dan zakašnjenja pa do njegove konačne isplate obaveze, počev od dana podnošenja zahteva o naknadi štete.

Slučajevi kada se primenjuje godišnja kamata po stopi od 12%:

- Kada potraživanje osiguravajućoj kompaniji za naknadu štete za lica, ne bude rešavana u roku od 60 dana;
- Kada potraživanje osiguravajućoj kompaniji za naknadu štete na imovini (materijalna šteta), ne bude rešavano u roku od 15 dana;
- U nemogućnosti određivanja štete tj. rešavanja naknade uopšte, osiguranik je dužan da plati oštećeniku nesporni deo odštete za lica u vidu akontacije (kapare) najkasnije u roku od 60 dana, dok u roku od 15 dana-materijalnu odštetu.

- XIII. Zakasnelo plaćanje dužnika prema poveriocima-finansijskim institucijama biće obračunavano na osnovu podzakonskih akata Centralne banke Kosova (CBK) po stopi koja je predviđena uslovima i rokovima zacrtanima u sporazumu sa određenim finansijskim institucijama.

Treći deo /Period plaćanja kamate:

- XIV. Bez obzira kada je nastao obligacioni odnos, kod odštetnih zahteva koji se odnose na materijalnu štetu, kamata će početi teći od dana podnošenja zahteva poverioca za naknadu (a koji je dužnik primio), dok će u suprotnom slučaju kamata biti obračunavana od dana podnošenja tužbe pa do konačne isplate.

Ukoliko je oštećena strana sama sanirala štetu pre nego je Sud doneo odluku, zatezna kamata će početi teći od dana saniranja štete, odnosno od dana kada su nastali troškovi saniranja (to važi samo onda kada je šteta sanirana tj, troškovi saniranja nastali pre nego je podneta tužba, dok kamata uglavnom počinje teći od dana podnošenja tužbe).

- XV. Bez obzira kada je nastao obligacioni odnos, kod odštetnih zahteva vezanih za materijalnu štetu, kamata počinje teći od prijema prvostepene presude pa do konačne isplate.

Izuzeci o periodima isplate kamate vezani za stavove XIV i XV

- XVI. Ukoliko ugovorene strane zasnuju jedan građansko-pravni odnos i ugovorom odrede period obračuna kamate, tada će važiti način kojeg su sami odredili ugovorom.
- XVII. U odnosu na lična primanja i ostale materijalne zahteve, kamata će početi teći od dana pristizanja svakog zahteva pojedinačno, bez obzira na datum traženja sudske zaštite tj. kada bude data ocena pristiglih zahteva putem veštačenja.

XVIII. Zahtevi, potraživanja na ime finansijskog izdržavanja i alimentacije, kamata počinje teći od dana određivanja zaštitnog naloga tj. od dana okončanja roka o dobrovoljnom izvršenju obaveza predviđenim takvim nalogom.

XIX. Kod potraživanja u vezi zaštite od nasilja u porodici, kamata teče od dana utvrđenja zaštitnog naloga tj. od dana okončanja roka o dobrovoljnem ispunjenju obaveza predviđenim u nalogu.

Obračun kamate na kamatu i prepostavka nastanka zeleničkog ugovora

XX. Obračun dospele kamate na kamatu - na dospelu ugovorenou kamatu koja nije isplaćena neće teći zatezna kamata, iako su stranke prethodno bile saglasne da će zatezna kamatna stopa biti viša ukoliko dužnik nije na vreme izmirio tekuću kamatu.

XXI. Prepostavka nastanka zeleničkog ugovora - Ugovora na tz. fajdu (dubitak) Kada je nivo ugovorene zatezne kamatne stope viši za 50% od nivoa zatezne kamate od 8 i 12%.

Izuzetak bi u tom slučaju bio, kada poverilac dokaže da nije zloupotrebio:

- stanje dužnika - iz nužde;
- njegovo socijalno - materijalno stanje;
- njegovu lakovislenost i zavisnost ili
- takva dobit poverioca ili nekog trećeg lica nije raspodeljiva u odnosu na ono što je ponudio.

Izuzetak pravnog mišljenja

XXII. Ovim pravnim mišljenjem nije zahvaćena zatezna kamata u trgovackim transakcijama regulisanim Zakonom br.05/L-100, Sl.list R. Kosova br.38/21 Nov 2016 godine, kao i zatezne kamate vezane za eksproprijaciju

nepokretne imovine regulisane Zakonom br.03/L-139, Sl.list R.Kosova br.52/08 Maj 2009 godine.

Obrazloženje

Vrhovni Sud Kosova je u dosadašnjoj sudskej praksi, nakon ispitivanja zakonitosti odluka sudova nižeg stepena, konstatovao da nije postojala jedinstvenost u vezi sa kamatom. Nejedinstvena praksa nižestepenih sudova odnosi se uglavnom na primenjivost zakona, kamatnu stopu i pitanja toka kamate.

Vrhovni sud, tokom svoje prakse, al i na osnovu češćih zahteva od strane sudova i sudija, ceni kao vrlo bitnu standardizaciju sudske prakse i pravilno adresiranje pitanje kamata pomoću pravnog mišljenja.

Nadležnost ovog suda je donošenje pravnog mišljenja ukoliko se primeti postojanje nejedinstvenosti prakse u primeni zakona od strane redovnih sudova, pa i svi oni izazovi koji se pojavljuju u primeni i interpretaciji zakonskih odredbi predviđenim u Zakonu o Sudovima u članu 27, a na osnovu kojeg je i predviđena Opšta sednica Vrhovnog suda, na kojoj bi se pravilno adresirala ova pitanja putem davanja pravnog mišljenja, pa i nakon analiza i razmatranja većeg broja sudskeh odluka vezanih za kamatna pitanja koje je predložilo građansko odeljenje ovog suda,

Vrhovni sud ceni da će donošenje ovog pravnog mišljenja doprineti u prvom redu jedinstvenosti sudske prakse, uspostavljanje standarda zakonitosti u sudsakom odlučivanju kada se radi o kamatama, sudijskom odlučivanju i efikasnosti, pa i javnom poverenju.

Predmet ovog pravnog mišljenja jesu uglavnom situacije vezane za kamatu i primenu zakona, kamatne stope i pitanja toka kamata, osim nekih od izuzetaka koji su regulisani posebnim zakonima.

Obrazloženje je povezano s hronologijom slučajeva datim u prethodnim stavovima ovog mišljenja:

Obrazloženje stava I – Pravilo u građanskom pravu je da materijalni zakon važi za određeni period i određeno područje. U tom smislu propisan je i Zakon o obligacionim odnosima gde je uzeto kao osnov vreme kada je nastao građansko-pravni odnos.

U praksi je nastala dilema jer je u nekoliko slučajeva pogrešno primenjivana zakonska odredba koja nije bila na snazi u vreme nastanka građansko-pravnog odnosa.

To iz razloga što je u nekim slučajevima takav odnos nastupio u vreme kada je važio ZOO (Sl.list SFRJ br.29/78,39/85 i 57/89), a tužba podneta nakon što je ZOO br.04/L-077(Sl.list R.Kosova br.19/19 od 19.06.2012.godine) stupio na snagu, ili kada je stvar dosuđena nakon što je na snagu stupio ZOO br.04/L-077. Po svemu sudeći takve situacije su stvorile dileme oko pravilne primene zakona.

Vrhovni sud Kosova je nakon ispitivanja, a na osnovu načela o primeni materijalnog zakona, zaključio da će za sve obligacione odnose koji su nastali pre 20.12.2012.godine, a koji se tiču kamate, biti primenjivane zakonske odredbe ZOO (Sl.list SFRJ br.29/78,39/85 i 57/89). Iz tog proizilazi da će se kao materijalni zakon primenjivati i na kamatu , obzirom da je isti bio na snazi u vreme kada je nastao građansko-pravni odnos.

Obrazloženje stava 2

Reč je o primeni materijalnog zakona za građansko-pravne odnose nastale nakon 19.12.2012.godine. Vrhovni sud ističe da je u takvoj situaciji primenjivi zakon ZOO br.04/L-077 (Sl.list R.Kosova br.19/19 od 19.06.2012.godine).

Ovo obrazloženje je povezano sa obrazloženjem datom u stavu I, osim što se u ovom slučaju stav II odnosi na građansko-pravne odnose koji su nastali nakon stupanja na snagu NOVOG zakona- ZOO br.04/L-077 od 19.06.2012.godine.

Obrazloženje stava III

Odnosi se na primenu materijalnog zakona o kamatama vezanih za periodična potraživanja koja su nastala iz obligacionog odnosa, pre 20.12.2012.godine i koja zahvataju i period nakon 19.12.2012.godine (dospela potraživanja nakon stupanja na snagu ZOO br.04/L-077). U ovom slučaju stvarane su mnoge dileme oko interpretacije i različite ocene oko primene zakona.

Stav ovog Suda je da se u načelu prihvati mišljenje da se i na periodična potraživanja primenjuje materijalni zakon koji je bio važeći u vreme kada je nastao građansko-pravni odnos, ukoliko je spor dosuđen u vreme dok je važio ovaj zakon. Međutim, ukoliko neka od periodičnih potraživanja dospu u vreme važenja primenjivog zakona imajući u vidu nastali građevinsko-pravni odnos, a s druge strane ona potraživanja koja dospu u vreme

važenja NOVOG zakona, onda, ukoliko stvar nije dosuđena, primjenjivaće se i jedan i drugi u zavisnosti od njihovog stupanja na snagu.

Kao izuzetak primene materijalnog zakona (važi samo za kamate proizašle na osnovu periodičnih potraživanja), koji se odnosi na potraživanja dospela u vreme kada je na snazi bio novi zakon, bez obzira na to što je građansko-pravni odnos nastao u vreme važenja ranijeg zakona. To ima svoje opravdanje iz razloga što dospeća kod periodičnih potraživanja imaju svoje posebnosti tj. posebno računanje rokova zastarelosti, kao i posebne rokove kada kamata počinje teći, pa je Vrhovni sud na osnovu takve logike, imajući u vidu vreme dospeća potraživanja, prihvatio koncept da se materijalni zakon treba primenjivati od vremena dospeća potraživanja, bez obzira na građansko-pravni odnos koji je nastao u vreme važenja ranijeg zakona. Ovakav izuzetak ima smisla jedino onda kada se radi o nepresuđenoj stvari tj. o stvari o kojoj nije odlučivano.

Isto tako, ovaj Sud daje objašnjenje da kod primene zakona po pitanju kamata, nije bitno vreme podnošenja tužbe.

Obrazloženje stava IV Raniji zakon o obligacionim odnosima koji je bio na snazi do 19.12.2012.godine, kao i važeći zakon koji je stupio na snagu od 20.12.2012.godine, što se zatezne kamate tiče, ne određuju jedinstvenu kamatnu stopu, pa je putem ovog pravnog mišljenja Vrhovni sud dao objašnjenje, koja će se kamatna stopa primenjivati u odnosu na materijalni zakon - kao pravni osnov. Na osnovu toga proizilazi da kod svih građansko-pravnih odnosa nastalih pre 20.12.2012.godine biće određivana kamatna stopa koje banke plaćaju za uložena sredstva iznad godinu dana bez posebne namene. To iz razloga što je onaj raniji zakon u svojoj odredbi člana 217 st 2 ZOO predviđao da za novčanu obavezu proizašlu iz ugovora u privredi, stopu zatezne kamate propisuje Savezno izvršno veće, što kazuje da nije predviđena standardna norma interesa-kamate, već se ista utvrđuje u zavisnosti od odluke Saveznog izvršnog veća. Uzimajući u obzir da se tumačenje i primena zakonskih odredbi određuju i na osnovu sistematskih i istorijskih metoda zbog promena koje se dešavaju u društvu, proističe da se kamatna stopa treba utvrditi na osnovu stope uloženih sredstava u banku, više od godinu dana bez posebne namene.

Obrazloženje stava V

ZOO (SFRJ) je u članu 277 st 3 propisao da, ako je stopa ugovorene kamate visa od stope zatezne kamate, ona teče i posle dužnikove docnje. S toga, obligacioni odnosi koji su nastali pre 20.12.2012.godine za slučajeve iz gore navedenog člana zakona, zatezna kamata će se obračunavati na nivou ugovorene kamate. Primera radi, ukoliko je stopa

ugovorene godišnje kamate 10% a srednja stopa zatezne zakonske kamate po principu 'kao za uložena sredstva bez posebne namene' od 2-3%, u tom slučaju se neće obračunavati zatezna zakonska kamata od 2-3%, već će docnja dužnika biti obračunavana po onoj ugovorenoj kamatnoj stopi od 10%.

Obrazloženje stava VI

ZOO (R.Kosova) je u članu 382 st 1 propisao da dužnik koji zadocni u ispunjavanju novčanih obaveza, duguje osim glavnice i zateznu kamatu. Dalje, u stavu 2 istog člana se kaže da je iznos zatezne kamate 8% godišnje, osim ako nije drugčije određeno posebnim zakonom. Za razliku od onog starog zakona (ZOO SFRJ), ovaj važeći je utvrdio fiksnu stopu od 8% kao godišnju zateznu kamatu. Tu nije uzeta u obzir ugovarena kamatna stopa (slučaj kada je zatezna kamata ugovarena ali nije određen njen nivo i obrnuto, kada je ugovarena i kada je određen nivo kamate (čl.385 st 2 ZOO).

Obrazloženje stava VII

ZOO R.Kosova br.04/L-077 od 19.06.2012.godine u članu 383 po kojem je predviđen izuzetak odredbe člana 382 st 2, kada poverilac i dužnik mogu ugovorom saglasiti da iznos zatezne kamate bude niži ili viši nego onaj utvrđen zakonom. Radi se dakle o relativnom karakteru građansko-pravnog odnosa koji je u diskreciji stranaka da same svojom voljom odrede visinu stope zatezne kamate koja može biti niža ili viša od one zakonske od 8%. Kao zaključak, ukoliko se stranke dogovore o visini zatezne kamate važiće ona ugovarena stopa, a ne ona zakonska.

Obrazloženje stava VIII

Isti zakon (ZOO R.Kosova) u članu 385 st 2 propisuje da, kada su se strane složile za ugovorenu kamatu a da nivo kamate i vreme dospevanja za plaćanje nisu definisani. Tada će nivo godišnje kamate od 6% početi teći istovremeno sa dospećem za plaćanje glavnog duga-glavnice. Dakle, reč je o ugovorenoj kamati na koju se obračunava godišnja zakonska kamatna stopa, obzirom da su stranke u svom sporazumu odredili obavezu plaćanja kamate, ali ne i njenu stopu.

U sudskoj praksi treba praviti razliku u slučajevima kada se radi o godišnjoj zateznoj kamati od 8 % koja se primenjuje u svim situacijama kada dužnik padne u docnju za kamatne obaveze koje su dogovorene, ali kojima nije određena stopa na koje se

primenjuje ona od 6%, odnosno situacije kada je ugovorena zatezna kamatna stopa fiksno utvrđena dogovorom.

U vezi sa tim, zakonodavac je imao u vidu i dao je dovoljan prostor strankama obuhvaćene ugovorom gde njihova volja može imati određujući efekat što se kamata tiče, ali da s druge strane treba biti obazriv i na slučajeve kada stranke svojom voljom nisu odredile docnju u ispunjenju svojih obaveza.

Obrazloženje stava IX

U sudskoj praksi postoje češći slučajevi kada poverioci naknadjuju štetu za koju su ispunili obaveze prema trećim licima, pogotovu za osiguranja domaćih i stranih kompanija. U takvim zahtevima je u sudskoj praksi zapaženo nekoliko oblika interpretacije i primene zakonskih odredbi kada se radi o kamatnim stopama. Kada se poverioci u slučajevima prilikom podnošenja zahteva o naknadi štete pozivaju na član 26 Zakona o obaveznom osiguranju od autoodgovornosti br.04/L-018 koji je stupio na snagu od 30.07.2011.godine, a na osnovu kojeg je predviđena stopa od 12%. Međutim, Vrhovni sud Kosova je na Opštoj sednici putem ovog pravnog mišljenja ocenio da se ne može u svim slučajevima primenjivati pomenuta kamatna stopa od 12%. To iz razloga što su zahtevi poverilaca o naknadi štete vezani isključivo za građansko-pravne odnose, pa se tako godišnje zatezne kamate trebaju isplaćivati u skladu sa stavovima IV i VI ovog mišljenja. To znači da u slučaju da je poverilac ispunio obavezu prema trećoj strani, pre 20.12.2012.godine- primenjivaće se stopa, kao za uložena sredstva iznad godinu dana bez posebne namene, dok će se za period nakon 19.12.2012.godine primenjivati stopa od 8%.

Dalje, Vrhovni sud ceni da se kamatna stopa od 12% ne može primenjivati i zbog same činjenice da po odredbama gore navedenog zakona br.04/L-018, kamatna stopa od 12% dolazi do izražaja zbog nemarnosti kompanija osiguranja, a koji se potom pojavljuju kao *regresni poverioci*. Iz tih razloga se treba primenjivati kamatna stopa, kao za sredstva uložena više od godinu dana bez psebne namene od 8%, ali u zavisnosti od zakona koji je važio u vreme nastanka obligacionog odnosa.

Obrazloženje stava X

U vezi zahteva poverilaca o naknadi štete koji se odnose na vreme kada kamate počinju teći što je uticalo da su se u sudskoj praksi pojavile različite situacije i postupanja. U tom smislu, kod regresnih zahteva se polazilo od dana izvršenja obaveze od strane poverioca prema trećim licima, a sudovi kao vreme računanja kamate uzimali u obzir dan podnošenja zahteva poverioca upućen dužniku tj. dan podnošenja tužbe poverioca sudu, pa i vreme računanja kamate od dana prijema prvostepene odluke.

Vrhovni sud je zbog neusklađene sudske prakse ocenio za potrebno razjašnjenje takvih slučajeva putem pravnog mišljenja pa je odlučio kao u stavu X ovog mišljenja.

Ovaj Sud je ocenjujući vreme računanja kamate koji se tiču regresnih zahteva poverioca zaključio da treba imati u vidu dan podnošenja zahteva poverioca upućen dužniku (dan prijema zahteva od strane dužnika), odnosno dan podnošenja tužbe u slučajevima kada poverilac nije prethodno izjavio zahtev dužniku. Jedno takvo obrazloženje u alternativnom obliku (dan podnošenja zahteva ili tužbe) se može opravdati činjenicom da dužnik samim prijemom zahteva ili tužbe od strane poverioca, biva upoznat o sadržaju obaveza plaćanja regresivnog zahteva poverioca. Ocenjeno je da je takvo postupanje u skladu sa načelima obligacionih odnosa (načelo savesnosti i poštenja), a što podrazumeva da stranke u takvim odnosima moraju ispoštovati takva pravila tj. da poverilac mora hitno postupiti i izjaviti zahtev odnosno obaveštenje o postojanju obaveza prema dužniku što bi uticalo i na smanjenju štete koja bi mogla nastati zbog ponašanja poverioca u odnosu na dužnika. Sve to u cilju tumačenja kako bi se pospešila blagovremena komunikacija između poverioca i dužnika, a na osnovu gore navedenog načela savesnosti i poštenja.

Obrazloženje stava XI

Na osnovu važećeg zakonodavstva, osim obaveznog osiguranja tj. osiguranja od autoodgovornosti, postoji i mogućnost dobrovoljnog osiguranja za osigurani slučaj, bez obzira na vrstu materijalne i nematerijalne štete.

Bitno je naglasiti da kod dobrovoljnog osiguranja (zdravstveno, kasko i ostala) stranke (osiguravaoci i osiguranici) imaju zakonsku mogućnost da odrede kamatnu stopu i tada važe zakonske odredbe o zateznim kamatama. To podrazumeva da kada se osigurani slučaj dogodi pre 20.12.2012.godine, primenjivaće se 'stari' ZOO, dok za one nakon 13.12.2012.godine biće primenjivan 'novi' ZOO (stavovi IV i VI). Kamatna stopa za osigurane slučajeve nastale pre 20.12.2012.godine-primenjivaće se stope kao za uložena sredstva bez posebne namene (stav IV mišljenja), a kod svih onih nakon 19.12.2020.godine biće primenjivana kamatna stopa u visini od 8% (stav VI mišljenja).

Obrazloženje stava XII

Na osnovu Zakona o obaveznom osiguranju br.04/L-018 od 30.07.2011.godine, član 26 st 4 propisuje da su kompanije osiguranja dužne da poveriocima (trećim licima) isplaćuju godišnje kamate u visini od 12% kada za to budu ispunjeni zakonski uslovi, ukoliko se ne

ispoštuju zakonski rokovi o zahtevima trećih lica (čl.26 st 1 i 2 zakona), kao i neispunjena obaveza (iz stava 4 istog člana) od strane odgovornog osiguravaoca, za svaki dan zakašnjenja pa do konačne isplate, počev od dana podnošenja zahteva o naknadi štete.

Odredba gore navedenog člana uređuje dve stvari: godišnju kamatu od 12% u slučaju neblagovremenosti rokova i neispunjavanju obaveza, kao i vreme-period kada je kamata počela teći tj. od momenta podnošenja zahteva o nakanadi pa do konačne isplate. Neblagovremenost rokova u tom slučaju podrazumeva nerazmatranje zahteva trećih lica u vezi naknade za lica u roku od 60 dana i nerazmatranje zahteva za naknadu imovine (materijalnu štetu) u roku od 15 dana.

Isti zakon je na vrlo jasan način propisao da razmatranje zahteva podrazumeva pismeno obaveštenje oštećenoj strani o ponudi za naknadu sa svim potrebnim objašnjenjima, kao i odbijajuću odluku na zahtev u slučaju kad se osporavaju odgovornost i visina naknade.

Osim toga, isti član istog zakona u stavu 2 propisuje i rokove u slučajevima kad zahtev nije kompletiran s dokazima i ostalom potrebnom dokumentacijom radi određivanja naknade štete.

Neispunjavanje obaveza podrazumeva slučajeve kada u nemogućnosti određivanja naknade, odgovorni osiguravalac biva obavezan da oštećenoj strani isplati u vidu akontacije (kapare), u roku od 60 dana za naknadu trećim licima, a onu materijalnu u roku od 15 dana. U svim situacijama, kada Sud utvrди osnovanost zahteva za isplatu godišnje kamate od 12%-kao vreme kada kamata počinje teći obračunava se na dan podnošenja zahteva o nadoknadi.

Obrazloženje stava XIII

Centralna Banka Kosova (CBK) kao centralna finansijska institucija nadgleda i reguliše finansijski sistem i podzakonskim aktima određuje sva pitanja iz te oblasti. U tom smislu CBK je usvojila Pravilnik o zateznim kamatama i odredila odnos dužnika i poverilaca tj. finansijskih institucija. Ovaj stav o pravnom mišljenju, ne podrazumeva nikakvo mešanje u regulativni sistem CBK, naprotiv on pruža objašnjenje kako će sudovi u postupcima osporavanja ugovornih odnosa zatezne kamate obračunavati u skladu sa podzakonskim aktima CBK.

Obrazloženje stava XIV

Ovaj Sud je vezano za ovo obrazloženje pošao od člana 70 ZOO koji propisuje da je obaveza o naknadi štete pristigla od momenta štetnog događaja tj. kada disponibilnost oštećeniku omogućava da sam odredi momenat kada će podneti zahtev o naknadi.

Obzirom da kamata predstavlja akcesorni zahtev to podrazumeva njenu povezanost sa glavnim zahtevom, pozivajući se na gore navedenu odredbu koja se odnosi na disponibilnost oštećenika u podnošenju zahteva o naknadi ili pak na pokretanje sudskog

postupka. Vrhovni sud je nakon sveobuhvatne analize uzimajući u obzir i sudske praksu, odlučio kao u stavu XIV, a koji se tiče vremena kada kamata počinje teći.

Prema oceni Vrhovnog suda, kamata na materijalnu štetu počinje teći od momenta podnošenja zahteva u vansudskom postupku tj. od momenta podnošenja tužbe sudu, obzirom da je oštećenoj strani dato diskreciono pravo da sama odluči za momenat podnošenja zahteva tj.tužbe. Takva povezanost ova dva momenta oko obračuna kamate sigurno imaju uticaja na sprečavanje povećanja obima štete koje terete dužnika. U nekim slučajevima, kada početak obračuna kamate nije povezan sa podnošenjem zahteva ili tužbe, daje mogućnost poveriocu da uveća obim potraživanja o naknadi podnoseći ga u limitirajućim granicama zastarelosti zahteva. Npr. Ukoliko je rok zastarelosti od 3 godine, poverilac će moći da zahtev o potraživanju podnese pre samog isteka roka i na taj način povećati godišnja kamata na štetu dužnika.

Ovo pravno mišljenje koje se odnosi na tok kamate i njeno računanje ima za cilj usklađivanje sudske prakse kod sudova nižeg stepena, pa i Vrhovnog suda. Faktori koji su uticali na to zasigurno su povezani sa zakonskim odredbama koje se tiču naknade štete iz člana 169 ZOO koji propisuje uspostavljanje ranijeg stanja i naknadu u novcu. U dosadašnjoj praksi je kao osnov uzimano uspostavljanje ranijeg stanja u skladu sa sudske veštakom tj. sa tržišnom cenom u vreme kada je nalaz sačinjen, pa je od tog momenta smatrana početak tj. tok kamate.

Imalo se u vidu i vreme koje je trajalo dugo, od nastanka štete do momenta donošenja nalaza veštaka, a tržišne cene menjale, po pravilu uvek na štetu oštećenika. Zato je Sud ocenio da zatezna kamata u takvim slučajevima treba teći od momenta podnošenja zahteva u vansudskom postupku tj. od momenta podnošenja tužbe sudu.

U ovom obrazoženju postoji jedan izuzetak koji se odnosi na tok kamate a poziva se na slučajeve kada oštećena strana naknadi tj.otkloni sama štetu pre donošenja odluke suda pa se tada kamata obračunava od momenta oticanja štete tj. nastalih troškova, s tim što je oštećena strana u tim situacijama dužna da dokaže pred sudom da je sama otklonila i sanirala troškove štete.

Obrazloženje stava XV

Ovim obrazloženjem je ovaj Sud potvrdio svoju dosadašnju praksu a koja podrazumeva da se tok kamate za nematerijalnu štetu obračunava od dana donošenja odluke prvostepenog suda. Nematerijalna šteta kao i njen obim imaju se računati na osnovu kriterijuma o određivanju visine naknade na dan donošenja presude. Takvi kriterijumi se vremenom menjaju pa u takvim slučajevima određivanje visine naknade zavise od dana kada je nastupila šteta, dana počinjenja tužbe ili dana donošenja presude.

U tom smislu određivanje naknade u većini slučajeva podrazumeva i protek određenog perioda od momenta kada je prouzrokovana šteta pa do objektivne konstatacije njenih posledica, pa je u tim situacijama vrlo bitan momenat donošenja presude koji ujedno potvrđuje da telesna povreda ili neka druga u načelu ne znači niti predstavlja tipično građansko pitanje kada se procena o vrednosti-valorizacije pretvara u onu konkretnu kao što je satisfakcija koja služi uglavnom onda kada se zna vrednost nastale štete.

Obrazloženje stava XVI

Odnosi se na slučajeve kada su ugovorne strane svojom slobodno izraženom voljom odredile jedan određeni momenat kada će početi tok kamate. U obligacionim odnosima volja ugovarača je određujuća pa se u takvim situacijama izuzimaju zakonske odredbe koje reguliše ista pitanja.

Obrazloženje stava XVII

Odnosi se na zahteve o isplati ličnih dohodata i ostalih zahteva koji proističu iz radnog odnosa, a to znači da kamata počinje teći od dana dospeća svakog zahteva pojedinačno, kada se bez obzira na dan traženja sudske zaštite, vrši veštačenje ili se donosi odluka prvostepenog suda.

Ovakav način obračuna kamate za svaki zahtev (platu) važi u svim slučajevima osim kada je zahtev zastareo. Obrazloženje o toku kamate se daje u zavisnosti od prirode zahteva koji je uglavnom periodičan (uglavnom mesečni) i koji obično odvojeno-zasebno pristiže, a zastarelost kod takvih zahteva počinje teći za svaki pojedinačno. Zahtev o plati može biti dosuđen i važiti za ubuduće, ali se ne može izvršavati pre njegovog dospeća. U tom smislu, pravno mišljenje je u skladu sa zakonskim odredbama i u skladu sa dosadašnjom praksom. Vrhovni sud naglašava da je vrlo bitno da u takvim sporovima sudovi iskažu veću pažnju kod ocene o dospelim zahtevima potraživanja kako bi se sprečila mogućnost obračuna kamate nad kamatom. Ocena o kamati za svaki zahtev pojedinačno može biti objekat rada veštaka upravo zbog njene kompleksnosti, pa je dodatna pažnja u tom pravcu vrlo poželjna .

Obrazloženje stava XVIII

Odnosi se na finansijsko izdržavanje-hranu i alimentaciju , naknadu izgubljene dobiti koje predstavljaju izuzetak u odnosu na stavove XIV i XV ovog mišljenja, jer se radi o periodičnim zahtevima (uglavnom mesečnim), a koji pristižu odvojeno-zasebno pa se i tok kamate obračunava zasebno. Obrazloženje za to je potpuno isto kao i ono u stavu XVII.

Obrazloženje stava XIX

Ovaj stav se odnosi mere imovinskog karaktera i na zaštitu od nasilja u porodici. Kao takav predstavlja izuzetak u odnosu na stavove XIV i XV a uglavnom se odnosi na periodična potraživanja kao što su zakup, alimentacija i finansijsko izdržavanje koja pristižu zasebno i za koje kamata počinje teći zasebno od momenta dospeća zahteva.

Obrazloženje koje je dato u stavu XVII važi i u ovom slučaju sa izuzetkom da imovinski zahtevi kod nasilja u porodici nastaju od momenta izvršenja dela i izvršavaju se od momenta donošenja sudske odluke.

Obrazloženja stava XX

U sudskej praksi se mora svakako otkloniti bilo kakva mogućnost primene kamate nad kamatom. To podrazumeva da se na ugovornu kamatu koja je dospela i koja se treba uplatiti a nije plaćena. Tu nema govora o zateznim kamatama, osim ako zakonom nije drugačije propisano.

Ugovorne strane nemaju nikakvih smetnji da sami određuju kamatnu stopu i tok kamate i kada se radi o docnjama dužnika. Predviđene su više kamatne stope, ali ne i ugovorne kazne koje na osnovu odredbi ZOO važe za docnje dužnika koje nisu izražene u novcu.

Odredba člana 379 st 4 ZOO dozvoljava da za neisplaćeni deo kamate bude obračunata zatezna od dana kada je sudu podnet zahtev o potraživanju. To znači da je neisplaćeni deo pretvoren u glavni dug na koji se može primenjivati zatezna stopa kamate, ali uvek nakon pretho podnetog zahteva suda.

Obrazloženje stava XXI

Odnosi se na zeleničke ugovore tj. ugovore o fajdama koji su karakteristični zbog visokog nivoa ugovorne kamate.

Član 381 ZOO reguliše pretpostavku o zeleničkom ugovoru zbog visokog novoa kamate, dakle većim od onog novoa zatezne kamate za 50%. To znači da je visina zatezne kamate na osnovu člana 382 st 2 ZOO 8%, a da u slučajevima kada je ona viša za 50% - ona tada dostiže nivo od 12%, u suprotnom, ako ista bude iznad 12% onda se radi o pretpostavci zeleničkog ugovora.

Vredno je istaći da ugovorna kamata iznad 12% automatski znači pretpostavku zeleničkog ugovora, osim ukoliko poverilac dokaže pred sudom da on prilikom zaključivanja ugovora nije zloupotrebljao nepovoljno stanje dužnika, njegovu materijalnu situaciju i neznanje.

U takvim situacijama sudovi trebaju ispitati sve okolnosti koje se tiču nepovoljnog stanja dužnika kako bi se što preciznije ocenio karakter takvih ugovora.

Obrazloženje stava XXII

Pravno mišljenje Vrhovnog suda o kamatama nije obuhvatilo zatezne kamate kod trgovackih transakcija koje su regulisane Zakonom br.05/L-100 (Sl.list R.Kosova br.38/21 od Nov 2016 godine), kao i zatezne kamate o eksproprijaciji nekretnina koje su regulisane Zakonom br.03/L-139)Sl.list R.Kosova br.52/08 od Maja 2009 godine).